

УДК 352:342.9

DOI: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2023-4-41-51>

Гримак Ірина,
депутат Львівської обласної ради,
засновник Благодійної організації
«Благодійний фонд Ірини Гримак
«Львівщина»»

Hrymak Iryna,
Member of the Lviv Regional Council,
Foundation Founder of Charitable
organization «Iryna Hrymak charity
foundation «Lviv region»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-6347-5313>

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ

DECENTRALIZATION IN UKRAINE: THEORETICAL AND LEGAL FOUNDATIONS

Анотація. У статті досліджуються основні нормативно-правові засади реформи децентралізації в Україні, її стан і перспективи розвитку. Визначено, що децентралізація представляє собою процес перерозподілу влади та повноважень між центральним урядом і місцевими органами управління, а також місцевими органами самоврядування, який націлено на підвищення ефективності управління різними сферами економіки та соціального життя суспільства. З'ясовано, що реформа місцевого самоврядування, що базується на децентралізованій основі, визнана однією з найбільш ефективних реформ, які були ініційовані урядом. Встановлено, що до основних заходів реформи децентралізації належать розробка концептуальних принципів реформування в сферах освіти, охорони здоров'я та соціального захисту, поліпшення нормативно-правового забезпечення процесу реформи, підвищення відповідальності органів місцевого самоврядування за ухвалені та імplementовані рішення, проведення роз'яснювальної роботи та надання консультаційних послуг територіальним громадам. Визначено, що в період з 2014 по 2016 рр. було розроблено та впроваджено значний обсяг законодавчих та нормативно-правових актів у сфері децентралізації влади, зосереджених на формуванні спроможних територіальних громад, бюджетній децентралізації та оптимізації розподілу повноважень, що сприятиме зміцненню функціональної та фінансової спроможності місцевого самоврядування. Визначено, що стратегія держави у сфері децентралізації передбачала передачу важливої частини повноважень, ресурсів та відповідальності органам місцевого самоврядування, орієнтуючись на потреби територіальних громад та відповідні міжнародні стандарти. В червні 2020 р. Уряд затвердив нову структуру адміністративно-територіального устрою базового рівня, яка передбачала створення 1469 територіальних громад, охоплюючи всю територію України. Встановлено, що для подальшого розвитку законодавчої бази реформи необхідно прийняти низку важливих законів, включаючи ті, що визначають засади адміністративно-територіального устрою України, регулюють службу в органах місцевого самоврядування, нагляд за законністю рішень органів місцевого самоврядування, місцеві референдуми та оновлення законодавства про місцеве самоврядування та місцеві державні адміністрації.

Ключові слова: децентралізація, реформа, нормативно-правові засади, стратегія, розвиток

Abstract. The paper studies the main regulatory and legal foundations of the decentralization reform in Ukraine, its state and prospects for development. It was determined that decentralization is a process of redistribution of power and authority between the central government and local government bodies, as well as local self-government bodies, which is aimed at increasing the efficiency of management of various spheres of the economy and social life of society. It was found that the reform of local self-government based on a decentralized basis is recognized as one of the most effective reforms initiated by the government. It was established that the main measures of decentralization reform include the development of conceptual principles of reform in the spheres of education, health care and social protection, improvement of the regulatory and legal support of the reform process, increasing the responsibility of local self-government bodies for adopted and implemented decisions, conducting explanatory work and provision of consulting services to territorial communities. It was determined that in the period from 2014 to 2016, a significant amount of legislative and regulatory acts in the field of decentralization of power, focused on the formation of capable territorial communities, budgetary decentralization and optimization of the distribution of powers, was developed and implemented, which will contribute to strengthening the functional and financial capacity of local self-government. It was determined that the state strategy in the field of decentralization provided for the transfer of an important part of powers, resources and responsibilities to local self-government bodies, focusing on the needs of territorial communities and relevant international standards. It was revealed that in June 2020, the Government approved a new structure of the administrative-territorial organization of the basic level, which provided for the creation of 1,469 territorial communities, covering the entire territory of Ukraine. In July 2020, the Verkhovna Rada of Ukraine decided to liquidate 490 old districts and create 136 new ones. It has been established that for the further development of the legislative framework of the reform, it is necessary to adopt a number of important laws, including those defining the principles of the administrative and territorial system of Ukraine, regulating service in local self-government bodies, supervision of the legality of decisions of local self-government bodies, local referendums and updating the legislation on local self-government and local state administrations.

Keywords: decentralization, reform, normative and legal foundations, strategy, development.

Постановка проблеми. Впровадження політики децентралізації влади в Україні відзначається важливими реформами, які визначають майбутнє країни. Ця ініціатива сприяла створенню передумов для інституційних перетворень, покращення якості життя населення і стала ключовою у подальшому розвитку секторальних перетворень. Завдяки новій системі розподілу влади між центральними та місцевими органами управління, Україна перетворює взаємовідносини між різними гілками влади та забезпечує новий баланс сил та контролю.

Реформа децентралізації є важливим кроком на шляху розвитку України, який сприяє підвищенню рівня життя громадян, покращенню умов для розвитку регіонів та створенню більш прозорої та відповідальної системи управління. Невпинні зусилля у напрямку удосконалення цієї реформи є важливим завданням для подальшого розвитку України. На перший погляд, здійснення перерозподілу владних повноважень у країні, яка переживає війну і потребує централізованого управління та об'єднання усіх ресурсів, може здаватися

суперечливим. Проте слід зауважити, що сама реформа децентралізації влади не провокує розвиток тенденцій до децентралізації влади в країні і не призводить до збільшення напруженості відносин між центром і регіонами. У зв'язку з цим, актуальним являється розгляд практичних аспектів питання нормативно-правових засад реформи децентралізації в Україні, її стан і перспективи розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тематику проблематики нормативно-правових засад реформи децентралізації в Україні досліджує значна кількість науковців. Серед авторів, що внесли вагомий внесок у цю сферу, можна визначити В.О. Баранніка, Н.В. Бахур, Т.В. Забейвороту, А.П. Павлюка та В.Г. Потапенка. Їхні дослідження спрямовані на аналіз системи державного управління в умовах децентралізації влади та висвітлення аспектів і особливостей інституційно-правового забезпечення реформи територіальної організації влади в Україні.

Метою статті є дослідження основних нормативно-правових засад реформи децентралізації в Україні, а також визначення її поточного стану та перспектив розвитку.

Виклад основного матеріалу. За останні роки практика децентралізованої системи управління поширилася по всьому світу, що неминуче вплинуло на розуміння концепту, що розглядається. Якщо раніше децентралізація сприймалася як деструктивний неформальний процес, то у другій половині ХХ ст. децентралізація влади набула значного поширення та перетворилася на формальний політичний інститут із певними правилами гри [1]. Найбільш популярними є наступні моделі децентралізації: модель по англосаксонському типу (Британія, США, Канада, Австралія, Франція та ін.) характерна високим ступенем децентралізованості влади та значної частини повноважень місцевої влади, по іберійському типу, по континентальному типу (країни Континентальної Європи, а також Африки, Латинської Америки, Близького Сходу), в якій застосовується поєднання значного впливу органів влади центрального рівня, але все ж децентралізація присутня та змішана модель.

Дослідження теоретичних засад децентралізації, які є різними за об'єктом і характеризуються численними аспектами, котрі зумовлюють існування різних типів децентралізації. Тому погляди дослідників на категорію «децентралізація» різняться і не можуть бути зведені до єдиної загальноновизнаної точки зору. Серед типів децентралізації науковці виділяють: деконцентрацію влади (deconcentration), як передачу частини, тобто певних повноважень від центральних до місцевих органів влади, делегування (delegation), тобто передачу окремих повноважень від одного органу влади до іншого, деволуція (devolution), або передача значної частини повноважень з центру на місця і дивестування (divestiture), або передача деяких функцій та повноважень місцевих органів влади неурядовим структурам.

Аналіз наукових публікацій показує, що значення терміна неоднозначне. Вчені визначають децентралізацію як механізм, процес розширення повноважень чи делегування повноважень та відповідальності, явище, модель, а також вказують на вплив передачі, прав, повноважень, політичної влади, набору принципів та інструментів, ресурсів тощо. Найбільш поширеними є трактування О. Оболенського, Н. Нижник, В. Малиновського, Г. Одінцова, Г. Мостового, О. Амосова та ін.

На наш погляд, децентралізація визначається як процес перерозподілу влади та повноважень між центральними органами влади та місцевими органами влади й самоврядуванням, передачу частини функцій, повноважень,

відповідальності та ресурсного забезпечення для їх виконання та покращення ефективності управління різними аспектами соціоекономічного життя суспільства з метою стимулювання розвитку спроможних громад, збалансованого соціально-економічного розвитку територій та підвищення якості життя населення.

Перший раз термін «децентралізація» в українських нормативних документах було вжито в Конституції Української Народної Республіки (УНР) від 29 квітня 1918 р., а саме в статті 5: «Зберігаючи єдність влади, УНР надає своїм землям, волостям і громадам право на широке самоврядування, відділяючи увагу принципам децентралізації» [2]. У 1991 р., після проголошення незалежності, Україна зіткнулася з значними економічними та соціальними труднощами, що викликало необхідність реформування системи державного управління та впровадження політики децентралізації, що призвело до прийняття низки законодавчих актів. У наш час основоположним підходом є принцип децентралізації влади, що закріплено у Конституції України, враховуючи положення Європейської Хартії місцевого самоврядування, передового досвіду Конституційної асамблеї та Конституційної комісії Верховної Ради, а також результати експертних груп, що спеціалізуються в сфері місцевого самоврядування та конституційного права [3].

Серед комплексу законодавства, яке було прийнято до впровадження адміністративно-територіальної реформи та які були спрямовані на розвиток місцевого самоврядування можемо виділити такі Закони України: «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР, «Про місцеві державні адміністрації» від 09.04.1999 р. № 586-XIV, «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» від 23.03.2000 р. № 1602-III, «Про Генеральну схему планування території України» від 07.02.2002 р. № 3059-III, «Про державні цільові програми» від 18.03.2004 р. № 1621-IV, «Про транскордонне співробітництво» від 24.06.2004 р. № 1861-IV, «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 р. № 3038-VI.

Під час першого етапу імплементації реформи децентралізації в Україні (2014–2019 рр.) були досягнуті значні успіхи. Державна стратегія в цій області передбачала передачу значної частини повноважень, ресурсів і відповідальності органам місцевого самоврядування, орієнтуючись на інтереси територіальних громад та світові стандарти.

Реформа процесу децентралізації в Україні фактично розпочалася з ухвалення Кабінетом Міністрів України Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні від 1 квітня 2014 р. № 333-р – основного документа, що визначає основні аспекти регіонального розвитку території та затвердження Плану заходів щодо його виконання.

Згідно із Указом Президента України «Про невідкладні заходи щодо розвитку місцевого самоврядування в Україні на 2017 рік» [4], процес розвитку та розбудови органів самоврядування на місцевому рівні визначено як один з ключових пріоритетів державного розвитку. У вересні 2016 р. Кабінет Міністрів України затвердив План заходів щодо впровадження Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [5]. Основними етапами реформи було: розробка концептуальних принципів у сферах освіти, охорони здоров'я та соціального захисту, вдосконалення нормативно-правового забезпечення реформи, посилення відповідальності органів самоврядування на місцевому рівні за ухвалені та імplementовані рішення, проведення роз'яснювальної роботи та надання консультаційних послуг територіальним громадам.

Зокрема, важливими законодавчими актами щодо становлення та розвитку регіональної політики були: Закон України «Про засади державної регіональної політики» від 05.02.2015 р. № № 156-VIII зі змінами та доповненнями та постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки» від 5 серпня 2020 р. № 695.

Важливими документами були також стратегії загальнодержавного рівня, що мали на меті підвищити ефективність реформи, а саме: Стратегія реформування державного управління на 2016–2020 роки, Стратегії розвитку системи управління державними фінансами на 2022–2025 роки та Національна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 роки.

У квітні 2017 р. Уряд прийняв розпорядження «Про затвердження Середньострокового плану першочергових дій Уряду на 2020 рік та Плану першочергових дій Уряду на 2017 рік», в якому передбачено 100% консолідацію місцевих рад на базовому рівні у спроможних територіальних громадах до 2020 р. [6].

Участь громадян у процесах місцевого самоврядування є необхідною передумовою для розвитку демократії у будь-якій цивілізованій країні. Законодавство України, зокрема «Про місцеве самоврядування в Україні» [7] та «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [8], визначає різноманітні форми участі громадян у процесах місцевого самоврядування. Особливе значення приділяється добровільному об'єднанню територіальних громад, що передбачає самостійну і відповідальну організацію громадян на певній території для реалізації власних ініціатив в справах місцевого значення. Шляхом самоорганізації в об'єднанні територіальні громади та взаємодії з організаціями різних форм власності та різними установами, мешканці мають можливість представляти себе як джерело та носій влади на відповідному місцевому рівні [9].

У період з 2014 по 2016 рр. був розроблений та впроваджений значний комплекс законодавчих та нормативно-правових актів, спрямованих на впровадження реформи децентралізації влади. Цей комплекс охоплював різні аспекти, такі як формування спроможних територіальних громад, бюджетна децентралізація та оптимізація розподілу повноважень, передача їх від органів виконавчої влади до органів місцевого самоврядування, де дані заходи спрямовані на зміцнення функціональної та фінансової потужності місцевого самоврядування. Закладені в законодавчу базу нормативно-правові акти відповідають європейським стандартам, надаючи можливість розпочати конкретний етап реформи децентралізації (див. табл. 1) [10, с. 115].

У сфері бюджетного законодавства були внесені зміни. Закон України «Про зміни в Бюджетний кодекс України щодо включення адміністративних видатків фізичних осіб до місцевих бюджетів» розширив джерела доходів для об'єднаних територіальних громад. Також були визначені специфікації процедур формування і виконання бюджетів для об'єднаних територіальних громад, включаючи відносини між цими бюджетами та Міністерством фінансів України. Ці зміни були внесені через прийняття закону України, який вніс певні поправки до Положення про фінансовий стан України, стосовно особливостей формування та виконання бюджетів об'єднаних територіальних громад.

Реформа децентралізації декларує важливі європейські цінності щодо розвитку місцевої демократії та розширення можливостей територіальних громад. Дана ініціатива надає громадам право на використання ресурсів та забезпечення населення якісними адміністративними послугами, де усе це

сприяє формуванню сучасної системи місцевого самоврядування та підвищенню рівня економічного та соціального розвитку територій.

Таблиця 1.

Нормативно-правові засади реформи децентралізації в Україні

Нормативно-правові засади реформи децентралізації	Результати
<i>Перший етап децентралізації</i>	
Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади.	Розробка ключового пакету нового законодавства.
План заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування.	Впровадження поправок до Бюджетного та Податкового кодексів України.
Закон «Про добровільне об'єднання територіальних громад».	Спрямований на створення 982 об'єднаних територіальних громад.
Закон «Про співробітництво територіальних громад».	Надає можливість розв'язувати спільні проблеми громад шляхом кооперації.
Закон «Про засади державної регіональної політики».	Зростання підтримки регіонального розвитку та інфраструктури громад.
Пакет законів щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг.	Делегування повноважень органам управління на місцевому рівні та оптимізація надання адміністративних послуг.
<i>Другий етап децентралізації</i>	
Адміністративно-територіальний устрій базового рівня.	Створено 1469 територіальних громад, які покривають всю територію України.
Постанова № 3650 «Про утворення та ліквідацію районів».	Ліквідовано 490 районів і залишилось 136 районів.
Постанова № 3809 «Про призначення місцевих виборів».	Місцеві вибори відбулися 25 жовтня 2020 р. на новій територіальній основі.
Зміни до виборчого законодавства.	Удосконалення виборчого процесу для новоутворених районів та громад.
Подальший розвиток законодавчої бази.	Нові закони про адміністративно-територіальний устрій, службу в органах місцевого самоврядування, державний нагляд, місцевий референдум та оновлені закони про місцеве самоврядування та місцеві державні адміністрації.
Зміни до Конституції України.	Перегляд Конституції з метою внесення змін для зміцнення децентралізації та подальшого розвитку реформи.

Примітки: узагальнено на основі джерела: [11].

Зміни в законодавстві були важливими для структурної реформи системи влади на всіх рівнях. Законодавчі впровадження протегували імплементації змін щодо фінансової децентралізації та сприяли зростанню місцевих бюджетів і підвищенню бюджетної самодостатності. За цей період місцеві бюджети зросли з 68,6 млрд грн у 2014 р. до 275 млрд грн у 2019 р., тобто на 206,4 млрд грн. Фінансова підтримка розвитку інфраструктури громад та регіонального розвитку була збільшення завдяки імплементації Закону «Про засади державної регіональної політики». Закон «Про співробітництво територіальних громад» створив можливості для спільного розв'язання проблем громад та інфраструктурних проєктів [11].

Отже, ці досягнення свідчать про правильність обраного шляху децентралізації в Україні та вказують на необхідність продовження реформи для розширення та просування розвитку місцевого самоврядування.

На другому етапі децентралізації в Україні (2020–2021 рр.), Кабінет Міністрів України визнав реформу децентралізації однією з пріоритетних, сприяючи створенню базового рівня місцевого самоврядування.

У червні 2020 р. Уряд ухвалив новий адміністративно-територіальний устрій базового рівня, який передбачав створення 1469 територіальних громад, охоплюючи всю територію України. У липні 2020 р. ВРУ прийняла рішення про припинення існування 490 старих районів та формування 136 нових. Місцеві вибори, проведені на новій територіальній основі у жовтні 2020 р., стали міцною базою для подальших ініціатив у реформуванні місцевого самоврядування та сприяють активізації реформ в різних галузях, таких як: охорона здоров'я, освіта, культура, сфера соціальна послуг, енергоефективності та інших секторах.

Отже, реформа децентралізації, яка проводилась в останні роки, суттєво вплинула на зростання фінансових ресурсів та фінансової спроможності громад та зміцнення їх загального потенціалу.

Проте, незважаючи на темпи децентралізації, повномасштабне російське вторгнення в Україну 24 лютого 2022 р. спричинило низку проблем для держави та громад, зокрема: пошкодження інфраструктури, у тому числі енергетичної, виселення громадян та загальне зменшення кількості населення (переважно працездатного віку), руйнування підприємств, а відповідно, і економічного потенціалу, що дуже суттєво і негативно позначиться на розвитку територіальних громад у майбутньому.

Незважаючи на це, для подальшого розвитку законодавчої бази реформи важливо прийняти низку ключових нормативно-правових актів, серед яких визначення засад адміністративно-територіального устрою України, регулювання служби в органах місцевого самоврядування, нагляд за законністю рішень органів місцевого самоврядування, проведення місцевих референдумів та оновлення законодавства про місцеве самоврядування та місцеві державні адміністрації. Ключовим етапом реформи децентралізації є розмежування повноважень між рівнями управління на засадах субсидіарності, що надає громадянам більше можливостей впливу на місцеву владу та участь у процесі ухвалення рішень. Фінальним етапом реформи децентралізації полягає у внесенні змін до Конституції, що є важливим заключним кроком для завершення реформи та подальшого розвитку децентралізації [11].

Можемо виділити такі ключові напрямки продовження реформи децентралізації:

- I. Адміністративно-організаційний, тобто завершення розподілу повноважень та реформи по суті.
- II. Законодавчий, тобто впорядкування системи законодавства для завершення реформи.

Стратегія розвитку місцевого самоврядування на наступні роки повинна бути зорієнтована на: усунення невідповідностей та розбіжностей у нормативно-правовому забезпеченні реформи децентралізації та закріплення нововведень у Конституції України; покращення взаємодії між населенням і владою щодо питань реформування, врегулювання земельно-майнових питань; здійснення чіткого розподілу повноважень між районними державними адміністраціями, районними радами та територіальними громадами; усунення суперечностей на різних рівнях

влади; створення умов для посилення спроможності територіальних громад з урахуванням перманентних змін їх розвитку у післявоєнний період.

На думку, теоретиків та практиків адміністративно-територіальної реформи, необхідно прийняти ще низку нормативних документів у майбутньому (див. табл. 2).

Таблиця 2.

Основні завдання продовження реформи децентралізації на майбутнє

Завдання децентралізації	Нормативно-правові засади
Щодо питань адміністративно-територіального-устрою	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Закон «Про порядок вирішення окремих питань адміністративно-територіального устрою України» (№3285-IX); ▪ Проект Закону щодо визначення порядку, підстав та критеріїв формування територіальних громад та їх адміністративних центрів; ▪ Закон «Про порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою України» (законопроект №4664).
Зміни місцевих державних адміністрацій	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Закон №4298 «Про органи префектурного типу».
Розмежування повноважень	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Розроблення проекту Закону України щодо розмежування повноважень органів місцевого самоврядування різних рівнів та органів виконавчої влади за принципом субсидіарності;
Удосконалення бюджетного фінансування	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Закони: «Про адміністративний збір» (№4380), «Про внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо комунальної власності» (№6479), «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо місцевих запозичень» (№6472).
Для підвищення якості місцевого управління	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Закон «Про службу в органах місцевого самоврядування» (№3077-IX).
Активізація участі громадян у процесах управління	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Необхідність розробки та імплементації механізмів та процедур для залучення громадян до управління на місцях.
Підвищення інституційної спроможності асоціацій органів влади на місцевому рівні	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Закон «Про внесення змін до статті 4 Закону України «Про асоціації органів місцевого самоврядування» щодо усунення обмеження органів місцевого самоврядування у членстві у всеукраїнських асоціаціях» (№2668).
Завершення реформи децентралізації	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Розробити наступні проекти Законів: Муніципальний кодекс України або нова редакція Закону «Про префекта», «Про місцеве самоврядування в Україні», внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України щодо закріплення за органами місцевого самоврядування відповідного фінансового ресурсу для виконання оновлених повноважень, «Про адміністративно-територіальний устрій України».

Примітки: узагальнення автора на основі джерела: [12].

Таким чином, можемо відзначити, що дані завдання спрямовані на подальший розвиток місцевого самоврядування, покращення управління на місцях та забезпечення більшого впливу громад на управління своїми територіями. На нашу думку, також дуже важливими аспектами подальшого реформування також визначаємо питання:

- I. Впровадження в українську законодавчу базу положень з Європейської хартії місцевого самоврядування;
- II. Імплементація в межах України новацій ЄС щодо належного управління на місцевому рівні.

Висновки. У результаті проведеного дослідження визначено, що становлення демократичного суспільства неможливе без ефективного

функціонування публічного управління та реалізації реформи децентралізації влади, яка є важливою умовою розвитку демократії в Україні, де громадяни мають більше можливостей захищати свої інтереси в усіх сферах громадського життя. З'ясовано, що в Україні триває системна і ретельна робота над впровадженням реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади, яка розпочалася у 2014 р., де дана значуща ініціатива заснована на принципах децентралізації владних повноважень, а від її результативності та ефективності залежать суттєві зміни у всіх сферах суспільного життя.

Отже, отримані результати дослідження можуть слугувати як основа для подальших дій та стратегічного планування з метою покращення реформи децентралізації в Україні та підвищення її ефективності; вдосконалення законодавчої бази, яка регулює децентралізацію в Україні, з метою забезпечення більшої ефективності та прозорості процесу; оптимізації розподілу фінансових ресурсів між різними рівнями влади з метою забезпечення більшої сталості та ефективності бюджетів. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці конкретних рекомендацій, спрямованих на поліпшення проведення реформи децентралізації в Україні, які включають заходи щодо оптимізації розподілу фінансових ресурсів між різними рівнями влади з метою забезпечення більшої сталості та ефективності бюджетів місцевих громад; вдосконалення системи контролю та нагляду за використанням фінансових ресурсів та запобігання корупції в контексті реформи.

Список використаних джерел:

1. Місцеве самоврядування як чинник стійкості тилу: аналіт. доп. / [В.Г. Потапенко, В.О. Баранник, Н.В. Бахур та ін.]; за ред. В.Г. Потапенка. Київ: НІСД, 2023. 54 с.
2. Конституція Української Народної Республіки: Закон від 29.04.1918 р. База даних «Законодавство Української Радянської Соціалістичної Республіки»/ ВР Української РСР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0002300-18#Text> (дата звернення: 08.06.2023).
3. Antoniuk N., Baldzhy M., Piekut M., Pavlikha N. Impact of decentralization on economic development in crisis (by the example Of Ukraine. [in] Piekut M., Smentyna N. (ed.) Selected issues of socio-economic development in Poland and Ukraine. Politechnika Warszawska, Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych, Płock. 2020.
4. Про першочергові заходи з розвитку місцевого самоврядування в Україні на 2017 рік: Указ від 07.12.2016 № 545/2016 / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/545/2016> (дата звернення: 08.06.2022).
5. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження КМУ від 01.04.2014 № 333 / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/333-2014-%D1%80> (дата звернення: 08.06.2023).
6. Про затвердження середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік: Розпорядження КМУ від 03.04.2017 № 275-р / ВР України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/249935442> (дата звернення: 02.06.2023).
7. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР (Редакція станом на 24.11.2021) / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 02.06.2023).

8. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 № 157-VIII (Редакція станом на 14.05.2020) / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/157-19> (дата звернення: 08.06.2023).
9. Забейворота Т.В. Модернізація системи державного управління в умовах децентралізації влади: дис. ... канд. наук з держ. управління: 25.00.01 / Нац. акад. держ. управління при Президентові України, Харківський регіональний ін-т держ. управління. Харків, 2017. 276 с.
10. Павлюк А.П. Інституційно-правове забезпечення реформи територіальної організації влади в Україні. Стратегічна панорама. 2016. № 2. С. 113–120.
11. Пресцентр ініціативи «Децентралізація». Загальна інформація. Навіщо децентралізація? 2023. URL: <https://decentralization.gov.ua/about> (дата звернення: 08.06.2023).
12. Пресцентр ініціативи «Децентралізація». Децентралізація: чи має держава чіткий план продовження реформи? 2023. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/17406> (дата звернення: 08.06.2023).

References

1. *Mistseve samovriaduvannia yak chynnyk stiikosti tylu* (2023). [*Local self-government as a factor in the stability of the rear*]: analit. dop. / [V.H. Potapenko, V.O. Barannyk, N.V. Bakhur ta in.]; za red. V.H. Potapenka. Kyiv: NISD [in Ukrainian].
2. *Konstytutsiia Ukrainckoi Narodnoi Respubliky* (1918). [*Constitution of the Ukrainian People's Republic*]: Zakon vid 29.04.1918 r. Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainckoi Radianskoi Sotsialistychnoi Respubliky»/ VR Ukrainckoi RSR. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0002300-18#Text> [in Ukrainian].
3. Antoniuk, N., & Baldzhy, M., & Piekut, M., & Pavlikha, N. (2020). *Impact of decentralization on economic development in crisis* (by the example Of Ukraine) [in] Piekut M., Smentyna N. (ed.) *Selected issues of socio-economic development in Poland and Ukraine*. Politechnika Warszawska, Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych, Płock [in English].
4. *Pro pershocherhovi zakhody z rozvytku mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini na 2017 rik* (2016). [*On priority measures for the development of local self-government in Ukraine for 2017*]: Ukaz vid 07.12.2016 № 545/2016 / VR Ukrainy. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/go/545/2016> [in Ukrainian].
5. *Pro skhvalennia Kontseptsii reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini* (2014). [*On the approval of the Concept of Reforming Local Self-Government and Territorial Organization of Power in Ukraine*]: Rozporiadzhennia KMU vid 01.04.2014 № 333 / VR Ukrainy. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/go/333-2014-%D1%80> [in Ukrainian].
6. *Pro zatverdzhennia serednostrokovoho planu priorytetnykh dii Uriadu do 2020 roku ta planu priorytetnykh dii Uriadu na 2017 rik* (2017). [*On the approval of the medium-term plan of priority actions of the Government until 2020 and the plan of priority actions of the Government for 2017*]: Rozporiadzhennia KMU vid 03.04.2017 № 275-r / VR Ukrainy. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/npas/249935442> [in Ukrainian].
7. *Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini* (1997). [*On local self-government in Ukraine*]: Zakon Ukrainy vid 21.05.1997 № 280/97-VR (Redaktsiia stanom na 24.11.2021) / VR Ukrainy. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].

8. *Pro dobrovilne obiednannia terytorialnykh hromad* (2005). [On the voluntary association of territorial communities]: Zakon Ukrainy vid 05.02.2015 № 157-VIII (Redaktsiia stanom na 14.05.2020) / VR Ukrainy. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/go/157-19> [in Ukrainian].
9. Zabeivorota, T.V. (2017). Modernizatsiia systemy derzhavnoho upravlinnia v umovakh detsentralizatsii vlady. [Modernization of the state administration system in conditions of decentralization of power]. *Candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
10. Pavliuk, A.P. (2016). Instytutsiino-pravove zabezpechennia reformy terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini. [Institutional and legal support for the reform of the territorial organization of power in Ukraine]. *Stratehichna panorama*. (vol. 2), (pp. 113-120) [in Ukrainian].
11. Prestsentr initsiatyvy «Detsentralizatsiia». (2023). *Zahalna informatsiia. Navishcho detsentralizatsiia?* [General information. Why decentralization?]. Available at: <https://decentralization.gov.ua/about> [in Ukrainian].
12. Prestsentr initsiatyvy «Detsentralizatsiia». (2023). *Detsentralizatsiia: chy maie derzhava chitkyi plan prodovzhennia reformy?* [Decentralization: does the state have a clear plan to continue the reform?]. Available at: <https://decentralization.gov.ua/news/17406> [in Ukrainian].

*Подано до редакції 28.06.2023 р.
Прийнято до друку 31.07.2023 р.*